Lohen vaelluspoikastuotannon turvaaminen Tornionjoessa

Lohen poikasia koskeneet, Ö. Karlströmin suorittamat tutkimukset Tornionjoessa ovat osoittaneet, että poikastiheys on alentunut vuosien 1962-70 tasosta vuoteen 1976 joen ala- ja keskiosassa noin 60 % ja Lainionjoessa, 400 kilometrin päässä jokisuusta, noin 90 %. Poikastiheyksien alenemisen seurauksena vaelluspoikasmäärä vähenee. Syynä poikastiheyksien alenemiseen on todennäköisesti kutulohien vähäisyys. Tornionjoen lohisaaliit ovat pitkään olleet alhaiset. Ruotsin puolen keskimääräinen saalis vuosina 1966-1975 (4,5 tonnia) on vain 20 % pitkäaikaisesta, vuosien 1915-1975 saaliista.

Emolohien määrää kutualueilla olisi lisättävä, mikä merkitsee kalastuksen rajoittamista. Pohjanlahden - Itämeren pääaltaan (ICES:n tilaston osa-alueet 24-31) lohisaalis vuonna 1975 (2 455 t) jakautuu osa-alueille ja valtioille taulukon 1 mukaisesti. Pääosa saaliista (84,1 %) tulee Itämeren ja Selkämeren ajoverkko- ja ajosiimapyynnillä. Selkämeren rysäpyynnin osuus on 8,1 %, josta Suomen saalis (4,4 % = 109 tonnia) otetaan kelluvilla, päältä avoimilla rysillä, ns. laxfälloilla. Perämeren rysäpyynnin osuus on 7,7 %. Tornionjoen jokisuukalastuksen osuus on 0,7 % ja Tornionjoen jokisaaliin osuus 0,2 %.

Ajoverkkopyynnissä pääosa (70-80 %) lohista on toista talvea meressä syönnösvaelluksella olevia kaloja (taulukko 2). Merenkurkun laxfällapyynnissä suurin osa (esim. v. 1976 96 %) oli kudulle vaeltavia lohia. Yhden vuoden meressä olleiden lohien, ns. kossien, määrä näyttää vaihtelevan suuresti. Kaksi vuotta meressä olleiden kalojen osuus laxfälla-pyynnissä on vuoden 1976 näytteessä ollut 47,8 % ja vuoden 1977 näytteessä 81 %. Kolmen ja neljän merivuoden lohia em. näytteissä on ollut 10-11 %.

Lohen lisääntymisen kannalta tärkeimmän osan muodostavat toisen ja erityisesti kolmen merivuoden jälkeen jokeen tulevat naaraat, joiden määrän lisäämiseen tulisi toimenpiteet kohdistaa. Itämeren kalastuskomissiossa olisi voitava päättää ajoverkon solmuvälin nostamisesta 8 sentistä 9 senttiin, varsinkin kun laskelmat (Thurow 1972) osoittavat, että saaliin kilomäärä nousisi noin 300 tonnia, vaikka yksilömäärä pienenisi. Verkon silmäkoon suurentaminen merkitsisi keskikoon suurenemista ja kutuvaellukselle lähtevien kalojen keski-iän kasvua.

Merenkurkun rysäpyynnin pyydysmääriä ja kokonaissaalista olisi alennettava tai ainakin kasvu pysäytettävä Suomen ja Ruotsin kalaviranomaisten toimesta. Sensijaan rysän perän silmäkoon suurentaminen ei toisi oleellista parannusta A.2 ja A.3 ikäryhmien kalastukseen, mutta se estäisi A.1 ikäryhmän kalojen, kossien, pyynnin, joista suurin osa on koiraita.

Suoranaisin vaikutus Tornionjoen kutevien kalojen määriin olisi jokisuu- ja jokipyynnin rajoittamisella.

Toisaalta koskien poikastiheyksiä voidaan todennäköisesti lisätä istuttamalla vajaatuottoisiin koskiin 1-vuotiaita viljeltyjä lohenpoikasia. Mäti tähän viljelyyn tulisi hankkia jokisuun rysäpyynnistä ostamalla. Emokalojen pyynti joesta kutuajan lähellä vähentäisi suoranaisesti lohen luontaista lisääntymistä.